

Väitöskirjan tulokset käyttöön?

Analyysi varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta käsittelevissä väitöskirjoissa esitettyjen suositusten käytettävyydestä

Jaanet Salminen, Miia Tuominen ja Mira Huusko

Tutkimuksen rahoitukseen liittyen on ainakin viimeisen vuosikymmenen aikana korostettu voimakkaasti vaikuttavuutta. Yhdessä vaiheessa keskustelu meni silloisen opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasosen kaudella siihen, että yliopistojen ensisijaisena tehtävänä pidettiin elinkeinoelämää hyödyttävien innovaatioiden ja keksintöjen tuottamista. Jaanet Salminen kollegoineen ottaa artikkelissaan realistisemman näkökulman tarkastelemalla erityisesti varhaiskasvatusta sekä esi- ja perusopetusta käsittelevien väitöskirjojen sisältämien suositusten käytettävyyttä arkisessa opetus- ja kasvatustyössä.

Johdanto

Tieteellinen jatkokoulutus on osa yliopistojen koulutukseen ja tutkimukseen sisältyvää perustehtävää, jonka toteuttamisessa yliopistojen on huomioitava vuorovaikutus muun yhteiskunnan kanssa sekä tutkimustulosten yhteiskunnallisen vaikuttavuuden edistäminen (Yliopistolaki 1.2 §. Niiniluoto 2015, 19). Myös korkeakoulutuksen kansallinen ohjaus painottaa tutkimuksen vaikuttavuuden vahvistamista, minkä tueksi on kehitetty tutkimustulosten hyödyntämisen rakenteita ja toimintatapoja (Hautamäki, Stähle, Oksanen & Tukiainen 2016). Suomessa valmistuu vuosittain noin 1 800 väitöskirjaa (Vipunen 2022), joiden pitäisi tuottaa uutta tietoa ja joilta voidaan yliopistojen perustehtävän mukaisesti odottaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Väitöskirjojen tulosten hyödyntämisestä yhteiskunnallisissa päätöksenteossa ja kehittämistyössä tiedetään vain vähän ja epäselvää on myös se hyödynnettäänkö niitä ylipäättään.

Keskustelua tieteen tehtävistä, tilivelvollisuudesta yhteiskunnalle ja tieteen yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta on käyty 1970-luvulta alkaen (Etzkowitz & Leydesdorff 1997; Gibbons ym. 1994; Gibbons 1999; Kaukonen 2003; Knorr

1976; Martin 2003; Muhonen 2015; OKM 2021; Pedersen 2020; Stolte-Heiskanen 1988), mutta kuten Niiniluoto (2015, 14) korostaa, korkeakoulutuksen vaikuttavuuden historia on paljon pidempi. Tohtorikoulutuksesta käytävässä tiedepoliittisessa keskustelussa korostuu opiskelijoiden tutkimusasiantuntijuuden kehittymisen ohella yhteiskunnan ja työelämän tarpeita palvelevien valmiuksien kehittymisen tärkeys. Eri tieteenaloilla vallitsee vaihtelevia perinteitä tieteellisen jatkokoulutuksen järjestämisessä, kuten se, millä kriteereillä väitöskirjatutkijoita rekrytoidaan ja miten heitä ohjataan. Kriteerit heijastuvat väitöskirjan aiheen, julkaisumuodon ja julkaisukielen valikoitumiseen ja ovat yhteydessä väitöskirjan tulosten hyödynnettävyyteen yhteiskunnassa. (Atjonen ym. 2020; Forsberg, Kuronen & Ritala-Koskinen 2017; Jussila 2012; Muhonen 2015.)

Tohtorikoulutuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden merkitys kyllä tunnustetaan. Tutkijoiden tuottaman tutkimustiedon tuomista yhteiskunnalliseen keskusteluun ja hyödyntämistä yhteiskunnallisissa päätöksenteossa pidetään myös tärkeänä. Yliopistojen on kyettävä kouluttamaan tohtoreita, joilla on kyky osallistua keskusteluun yhteiskunnan kehittämiseksi ja ongelmien ratkaisemiseksi. (Ks. Aarnikoivu 2020; Forsberg

ym. 2017; Laakso 2017; Neittaanmäki 2020; OKM 2021; Stewart 2020.) Kasvatustieteellisen tutkimuksen tekemiseen on nähty myös tutkijan ja tutkimuksen vapauden uhkana. Tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden liiallinen korostaminen voi pahimmillaan ohjata tutkijaa ja johtaa vain tietynlaisten tulosten tuottamiseen. (Ks. esim. Stewart 2020.)

Tässä artikkelissa tarkastellaan varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen toimintaan liittyvien väitöskirjojen suosituksia ja niiden käytettävyyttä edistäviä tekijöitä. Suosituksella tarkoitetaan tässä yhteydessä toiminnan kehittämiseen tähtäävää kannanottoa, ehdotusta, ohjetta tai vastaavaa, jonka noudattaminen on eduksi käytännön työssä, johtamisessa ja päätöksenteossa. Käytettävyydellä tarkoitetaan väitöskirjassa esitettyjen suositusten löydettävyyttä sekä väitöskirjan rakenteellisia ja suositustapaan liittyviä tekijöitä. Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen toimintaan kuuluvat väitöskirjat valikoituivat tarkasteltavaksi, koska tämän artikkelin kirjoittajat halusivat tarkastella tutkimusalaan, jolla voi olla suoraan yhteiskunnallista vaikuttavuutta ja käytännön sovellusta.

Varhaiskasvatus ja esi- ja perusopetus ovat osa suomalaista lapsi- ja perhepalvelujärjestelmää, joka sisältää lapsille, nuorille ja heidän perheilleen tarkoitetut julkiset, yksityiset sekä järjestöjen ja seurakuntien tuottamat palvelut eri toimialoilla. Varhaiskasvatuksen sekä esi- ja perusopetuksen kehittäminen osana laajaa lapsi- ja perhepalvelujen muutostyötä on jatkunut Suomessa useiden hallituskausien ajan, ja on edelleen ajankohtaista (Lapsistrategia 2021; THL 2022). Kehittämistyötä tehdään paikallisten toimijoiden, kuten kuntien ja järjestöjen omana työnä, mutta myös kansallisesti ohjattuna eri politiikkaohjelmien ja valtionavustushankkeiden avulla. Varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen kehittämisessä on kyse kansallisesti merkittävästä, laajaa väestönosaa koskettavasta palvelukokonaisuudesta, jota on myös resursoitu merkittävästi. Lasten kanssa toimivien ammattilaisten työn tulisi perustua näyttöön. Palvelujen kehittämistyössä korostuu tiedolla johtamisen kehittäminen organisaatioiden, palvelujen ja henkilöstön johtamista parantamalla ja hyödyntämällä tilasto-

talous- ja kirjaamistietoja. (STM 2019). Alan tutkimustiedonkin tulisi olla mahdollisimman helposti käytettävää. Tietoa siitä, missä määrin akateeminen tutkimus kytkeytyy varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetuksen palvelujen kehittämiseen ja kuinka laajalti kehittämistyössä hyödynnetään tutkimusta, on saatavissa vain vähän.

Vaikka akateemisen tutkimuksen yhteiskunnallisesta vaikuttavuudesta on keskusteltu paljon, on väitöskirjatutkimusten tulosten hyödynnettävyyden tarkastelu jäänyt vähemmälle huomiolle. Tässä tutkimuksessa tieteellisen jatkokoulutuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta on kuvattu varhaiskasvatukseen sekä esi- ja perusopetukseen liittyvien väitöskirjojen avulla. Kiinnostuksen kohteena ovat väitöskirjoissa tulosten ja johtopäätösten perusteella esitetyt suositukset.

Väitöskirjat tutkimuskohteena

Tässä artikkelissa tarkastellaan väitöskirjaprosessin lopputuotoksia eli itse väitöskirjoja. Artikkelissa ei oteta kantaa siihen, mitä prosessissa on aiemmin tapahtunut ja millä perusteilla ja prosesseilla suositukset ovat väitöskirjoihin päätyneet. Tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita erityisesti väitöskirjoissa esitetyistä suosituksista, sillä niitä ei ole Suomessa aiemmin erityisesti analysoitu. Atjonen ym. (2020) ovat tarkastelleet kasvatustieteen alan väitöskirjojen rakenteellisia tekijöitä, mutta eivät kiinnittäneet huomiota suositusten esittämiseen. Kivirauma (1998) on kuvannut kasvatustieteen väitöskirjojen paradigmanmuutoksia ja Saarinen (2006) on tehnyt analyysin kasvatustieteellisten väitöskirjojen aiheista. Samantapaisia tarkasteluja on tehty myös varhaiskasvatuksessa (Alila & Parrila 2011) sekä hoitotieteessä (Vierula ym. 2016; Stolt ym. 2018). Muhonen ja Vuolanto (2020) ovat tarkastelleet yliopistotutkimusta ja tiedettä käsitteleviä väitöskirjoja ja Rauhala, Kantola, Friman ja Huttula (2016) ammattikorkeakoulutusta käsitteleviä väitöskirjoja (ks. myös Friman, Rauhala & Kantola 2020).

Kansainvälisesti väitöskirjoja on tutkittu kasvatustieteessä Tarton ja Tallinnan yliopistoissa (Holbrook 2010). Myös epistemologiaa ja metodologista pätevyyttä on tarkasteltu (Gringeri ym. 2013) sekä tut-

kittu interventiotutkimuksen esiintyvyyttä (Horton & Hawkins 2010), metodisia trendejä (Rothwell ym. 2015) sekä naistutkimuksen aiheita ja metodologioita (Kitch & Fonow 2012; ks. tarkemmin Atjonen ym. 2020, 132). Sinällään väitöskirjoissa esiintyviä suosituksia koskevia tutkimuksia emme löytäneet. Myöskään suomalaista tohtorikoulutusta tarkastelleissa arvioinneissa suosituksiin ei ole kiinnitetty huomioita (Dill ym. 2006; Niemi ym. 2011).

Tutkimuksen tavoite ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on analysoida, millaiset väitöskirjojen rakenteelliset ja suositusten esitystapaan liittyvät tekijät edistävät suositusten käytettävyyttä. Artikkelin tutkimuskysymykset ovat:

- Millaiset väitöskirjojen rakenteelliset tekijät voivat edistää suositusten käytettävyyttä?
- Millaiset väitöskirjojen suositusten esitystapaan liittyvät tekijät voivat edistää suositusten käytettävyyttä?

Tutkimusaineisto ja menetelmät

Tutkimusaineistoksi valittiin suomalaisissa yliopistoissa vuonna 2020 sähköisesti julkaistut väitöskirjat (n = 1803). Aineisto kerättiin yliopistojen sähköisistä tietokannoista, joista valittiin väitöskirjan otsikon perusteella ne väitöskirjat, jotka liittyivät lapsi- ja perhepalveluihin. Karsinta tehtiin mahdollisimman väljästi. Epäselvissä tapauksissa käytiin läpi myös väitöskirjan tiivistelmä, jotta voitiin varmistua siitä, että kaikki varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen toimintaan kuuluvat väitöskirjat saatiin mukaan. Laaja tarkastelu oli tarpeen, koska esimerkiksi lastensuojelua, lasten liikuntaa tai ravitsemusta käsittelevät väitöskirjat saattavat olla yhteydessä varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen. Tämän karsinnan jälkeen tarkasteltaviksi jäi 258 väitöskirjaa. Seuraavassa vaiheessa väitöskirjoista valikoituivat sisällön perusteella tutkimusaineistoiksi ne, jotka liittyvät varhaiskasvatukseen tai esi- ja perusopetuksen toimintaan, toimijoihin tai vaikutukseen (n = 72) (ks. taulukko 1). Näistä väitöskirjoista valtaosa oli tehty kasvatustieteisiin

(71 %, n = 51), oli kirjoitettu englanniksi (75 %, n = 54) ja oli artikkeliväitöskirjoja (81 %, n = 58).

Tutkimusmenetelmänä käytettiin dokumenttianalyysia, jonka avulla olemassa olevaa aineistoa tarkasteltiin systemaattisesti ja retrospektiivisesti (Bowen 2009; McCulloch 2011). Dokumenttianalyysissä käsiteltävää aineistoa ei ole tyypillisesti luotu tutkimuskäyttöä varten, minkä vuoksi se on tutkijasta riippumatonta, mutta usein myös tieteellisen tiedon tuottamiseksi puutteellista. Perustellusti valituilla dokumenteilla voidaan kuitenkin kuvata tutkittavaa ilmiötä.

Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä (Bauer 2000; Krippendorff 2019; Tuomi & Sarajärvi 2019). Aluksi kaksi tutkijaa luki useaan kertaan väitöskirjojen kokoomaosien sisällysluettelot, tiivistelmät, johtopäätös- ja pohdintaluvut sekä mahdolliset kehittämisehdotuksiin tai suosituksiin kohdentuvat erilliset luvut. Tutkijat asettuivat väitöskirjan lukijan rooliin ja etsivät väitöskirjoista tulosten perusteella esitettyjä suosituksia. Tutkimuskysymyksen mukaisesti haluttiin ymmärtää, miten väitöskirjoissa esitetyt suositukset ovat lukijan käytettävissä.

Aineistoa lukiessa muodostui alustava ymmärrys siitä, että väitöskirjoissa suosituksen löydettävyyden kannalta oleellista on suositukset sisältävä luku ja jokin suosituksen käytettävyyttä helpottava rakenne eli taulukko, listaus tai tekstin lihavointi. Lisäksi suosituksen käytettävyyden kannalta havaittiin tärkeäksi se, miten lukijaa ohjataan suosituksen toteuttamiseen. Toisin sanoen merkityksellistä oli, miten suosituksen käytäntöönpanoa on ohjattu, miten suositus ohjaa toimintaa ja miten se on perusteltu. Suosituksia kuvaavat tekstikatkelmat, joita olivat lukujen otsikot, yksittäiset virkkeet ja kokonaiset tekstikappaleet, muodostivat suositustavan tarkastelun analyysiyksiköt. Analyysiä varten tekstikatkelmat koottiin taulukkoon. Seuraavaksi tutkijoiden havaitsemat suosituksen käytettävyyttä helpottavat tekijät koodattiin siten, että jokainen suosituksen käytettävyyttä helpottava rakenne ja suositustapa sai oman koodin. Tämän jälkeen väitöskirjat luokiteltiin sen mukaan, kuinka monta erilaista koodia väitöskirja sai. Seuraavassa vaiheessa väitöskirjat luokiteltiin niihin, joissa suo-

Taulukko 1. Aineiston kuvaus (N=72)

Yliopisto	n
1	32
2	18
3	6
4	6
5	3
6	3
7	2
8	1
9	1
Tieteenala	
Kasvatustiede	51
Sosiaalitieteet	4
Lääketiede	3
Tekniikka/teknologiatieteet	3
Psykologia	2
Kieli- ja viestintätieteet	2
Liikuntatieteet	2
Kauppatieteet	1
Ravitsemustiede	1
Taloustieteet	1
Teologia	1
Luonnontieteet	1
Kieli	
Englanti	54
Suomi	17
Ruotsi	1
Muoto	
Artikkeliväitöskirja	58
Monografia	14

situkset olivat lukijan kannalta helposti käytettävissä, ja niihin, joissa suosituksen käytettävyys oli vaikeampaa. Analyysin tulokset on kuvattu seuraavassa luvussa ilman suoria tekstilainauksia väitöskirjatutkijoiden anonymiteetin suojaamiseksi.

Tulokset

Väitöskirjojen rakenteeseen liittyvät suosittelujen käytettävyyttä edistävät tekijät

Noin 97 prosentissa väitöskirjoja (n = 70) oli esitetty suosituksia. Näistä 38 prosentissa (n = 26) oli selkeästi nimetty suosituksiin tai käytäntöön viittaava luku, josta löytyivät kaikki väitöskirjan suositukset. Suositukset löytyivät helpoiten, kun väitöskirja sisälsi luvun, jonka otsikosta voi sel-

keästi päätellä suositusten löytyvän sieltä. Tällaisia selkeästi nimettyjä lukuja olivat esimerkiksi ”Practical implications” (artikkeliväitöskirja 65), ”Seuraukset suomalaisen peruskoulujärjestelmän kehittämiselle” (artikkeliväitöskirja 62) ja ”Implications for policy and practice” (artikkeliväitöskirja 51).

40 prosentissa (n = 29) väitöskirjoja suosituksia oli esitetty sellaisissa luvuissa, joista lukija ei välttämättä otsikon perusteella hakeudu suosituksia etsimään. Tällaisia lukuja olivat esimerkiksi: ”Pohdinta” (monografia 72), ”Tulokset ja niiden tarkastelu” (artikkeliväitöskirja 69) sekä ”Tutkimuksen rajaukset ja jatkotutkimus” (monografia 29).

21 prosentissa väitöskirjoja (n = 15) suosituksia oli esitetty useissa eri luvuissa. Tämä oli suositusten löytämisen kannalta lukijalle haasta-

vaa. Lukija voi perustellusti olettaa, että jos hän huomaa suosituksia yhdessä luvussa, niitä ei löydy muista luvuista. Osa suosituksista voi jäädä silloin lukijalta löytämättä. Esimerkiksi artikkeliväitöskirjassa 39 erilaisia suosituksia oli kolmessa eri luvussa “Discussion”, “Conclusions” ja “Future implications”. Suositusten löytäminen on lukijalle erityisen haastavaa silloin, kun väitöskirjassa on selkeästi nimetty käytännön suosituksiin viittaava luku, mutta erilaisia suosituksia esitetään myös muissa luvuissa. Esimerkiksi artikkeliväitöskirjassa 49 erilaisia suosituksia oli esitetty luvuissa “Summary”, “Main findings” ja “Educational implications”.

Suosituksien käytettävyyttä tukivat selkeästi nimetyn suositusluvun lisäksi myös muut väitöskirjojen rakenteelliset ratkaisut eli suositusten esittäminen taulukossa, listana tai tekstin lihavointina. Tällaisia lukijaa helpottavia rakenteita oli 19 prosentissa väitöskirjoja (n = 14). Näistä neljässä oli myös suosituksille nimetty oma luku, josta löytyivät kaikki suositukset. Esimerkkinä on artikkeliväitöskirja 40, jossa oli luku “Practical implications”, josta löytyvät kaikki väitöskirjan suositukset ja ne on lisäksi koottu erilliseen taulukkoon ja lihavoitu tekstissä.

Suosituksien esittämistä tukevat muut rakenteelliset ratkaisut, kuten niiden esittämiseksi tehdyt taulukot, eivät kuitenkaan välttämättä

helpota lukijaa silloin, kun suosituksille ei ole selkeästi nimettyä lukua tai suosituksia löytyy useista luvuista. Viidessä väitöskirjassa tällaisia rakenteita oli käytetty suosituksille nimetyssä luvussa mutta ei muissa luvuissa. Esimerkiksi artikkeliväitöskirjassa 56 suositukset on lihavoitu tekstiin luvussa “Implications for practice”, mutta ei luvuissa “Tiivistelmä” ja “Conclusions”, vaikka myös niissä oli suosituksia. Lisäksi viidessä väitöskirjassa suositusten käytettävyyttä helpottavia rakenteita oli käytetty muissa kuin suosituksille nimetyissä luvuissa. Esimerkiksi monografiassa 68 suositukset on listattu selkeästi luvussa “Teachers and students enhancing cognitive functions”, mutta suosituksia on myös luvussa “Conclusions”. Taulukkoon 2 on koottu suosituksia sisältävät väitöskirjat sen mukaan, miten niissä havaittiin suositusten käytettävyyteen vaikuttavia rakenteita.

Väitöskirjojen suositustapaan liittyvät suositusten käytettävyyttä edistävät tekijät

Väitöskirjojen suositusten käytettävyyteen vaikutti myös se, miten väitöskirja ohjaa suositusten toteuttamiseen eli miten suosituksen käytännönpano on ohjattu, miten se ohjaa toimintaa ja miten suositus on perusteltu. 36 prosentissa väitöskirjoja (n = 26) oli kuvattu konkreettisesti

Taulukko 2. Suositusten käytettävyyteen vaikuttavat rakenteet väitöskirjoissa, jotka sisälsivät suosituksia (n = 70)

Väitöskirja sisältää	Suositusluku, jossa kaikki suositukset	Suositusluku, suosituksia myös muissa luvuissa	Ei suosituslukua, suosituksia muissa luvuissa
Muu suosituksen käytettävyyttä helpottava rakenne	n = 4	n = 5	n = 5
Ei muuta suosituksen käytettävyyttä helpottavaa rakennetta	n = 22	n = 10	n = 24

suosituksen käytäntöönpanoa eli niissä kerrottiin, miten suosituksen mukaisesti tulisi käytännössä toimia. Esimerkiksi monografiassa 53 tutkija esittää oppilaiden argumentoinnin taidon tukemiseen liittyvän vahvan suosituksen ja kertoo, miten sitä tulisi opettaa omana taitona, jotta oppilaat osaisivat hyödyntää argumentointia paremmin, kun he rakentavat vastauksia.

64 prosentissa väitöskirjoja (n = 46) väitöskirjan tekijä ei suosituksen yhteydessä antanut konkreettisia ohjeita tai esimerkkejä siihen, miten suosituksen mukaisesti tulisi käytännössä toimia. Esimerkiksi artikkeliväitöskirjassa 37 tutkija toteaa tuloksiinsa perustuen, että opettajien ymmärrystä luovuuden laaja-alaisesta merkityksestä opetyössä tulisi edistää, mutta ei avaa, miten se tulisi tehdä käytännössä.

67 prosentissa väitöskirjoja (n = 48) oli kuvauksia siitä, kenen henkilön tai minkä tahon vastuulla suosituksen toteuttaminen on. Artikkeliväitöskirjassa 39 on esimerkki, jossa tutkija vastuuttaa opettajan kannustamaan oppilaita luottamaan itseensä ja hakemaan palautetta vain silloin, kun he kokevat sen tukevan heidän oppimisprosessiaan.

47 prosentissa väitöskirjoja (n = 34), joissa kuvattiin suosituksen toteuttamisen vastuutaho, suositus oli osoitettu useamman henkilön tai tahon vastuulle tai tehtäväalueeseen kuuluvaksi. Tällaisia olivat väitöskirjat, joissa esitetyt suositukset liittyivät sekä kansalliseen ohjaukseen että henkilökunnan toimintaan. Artikkeliväitöskirjassa 56 tutkija kohdentaa suosituksen toimeenpanon kansalliseen ohjaukseen eli sellaisten terveydenedistämishelmien kehittämiseen, joiden avulla voidaan edistää käytäntöjä, jotka vähentävät lasten paikallaanoloa kodeissa ja päiväkodeissa.

33 prosentissa väitöskirjoja (n = 24) suositus oli esitetty siten, että sen yhteydessä ei tuotu selvästi esille sitä, kenen tai minkä tahon vastuulla esitetyn suosituksen toteuttaminen on. Esimerkiksi artikkeliväitöskirjassa 71 tutkija toteaa, että koulutusaloitteita on tarpeen suunnata siten, että vanhempien keskeinen rooli hyödynnettäisiin paremmin nuorten sosiaalistajina ja kun halutaan

rohkaista nuoria haastamaan perinteisiä käsityksiä ammattien sukupuolisopivuudesta.

47 prosentissa väitöskirjoja (n = 34) kuvattiin sitä, mitä suosituksen mukaisesta toiminnasta seuraa eli tuotiin perusteluja sille, miksi suosituksen mukaisesti kannattaa toimia. Artikkeliväitöskirjassa 65 on esimerkki suosituksesta, jossa maahanmuuttajavanhemmille suunnattujen vertaisryhmien järjestämistä kouluilla on perusteltu vertaisryhmätoiminnan erilaisilla hyödyillä kohderyhmälle.

Yli puolessa aineiston väitöskirjoista (53 %, n = 38) ei suosituksen yhteydessä kuitenkaan esitetty suosituksen mukaisen toiminnan seurauksia eikä näin ollen perusteltu sitä, miksi suositusta kannattaa noudattaa.

Vaikeasti käytettävät suositukset – lukija ilman karttaa ja kompassia

21 prosentissa (n = 15) väitöskirjoja suositukset olivat vaikeasti löydettävissä eikä niissä ollut omaa suosituslukua ja suositukset olivat tulkinnanvaraisia. Tällaiset suositukset olivat usein toteavia ja niissä viitattiin tutkimustuloksen soveltamisesta saatuun hyötyyn varovaisella tai ehdottavalla tavalla. Esimerkiksi artikkeliväitöskirjassa kahdeksan todetaan hyvin yleisellä tasolla, miten demokratiakasvatuksen pitäisi auttaa ymmärtämään ajan ilmiöitä tarjoamalla muun muassa tietoja, joiden avulla yksilöt voivat tarkastella yhteiskunnassa vaikuttavaa valtaa ja politiikkaa.

Joissakin suositusluvun sisältävissä väitöskirjoissa suositus oli vaikeaa erottaa tekstistä. Suositusluvun olemassaolo ei siis vielä turvannut suosituksen löydettävyyttä. Tällaisia väitöskirjoja oli aineistossa yhteensä kuusi.

Helposti käytettävät suositukset – lukijan all inclusive -paketti

Väitöskirjojen kokonaistarkastelussa havaittiin, että suositusten käytettävyys helpottuu lukijalle, kun väitöskirjassa on huomioitu sekä erilaisia suositusten rakenteellisia että suositustapaan liittyviä tekijöitä. Tällaisia suositusten käytettävyyttä edis-

täviä "all inclusive" -väitöskirjoja oli aineistossa 13 prosenttia (n = 9). Esimerkiksi monografiassa 53 on suosituksille nimetty luku "Käytännölliset johtopäätökset", jossa suositukset on esitetty selkeästi listauksena. Suosituksissa esitetään, että opettajan tulee pystyä ohjaamaan oppijoita monipuolisesti niin pedagogisessa lähestymistavassa ja opiskelun ohjaamisessa kuin teknologian käytössäkin. Lisäksi suositukset tuovat esiin, millaisia oppijaan liittyviä tekijöitä opettajan on tarpeen huomioida erilaisissa oppimistilanteissa eli hänen on osattava tunnistaa taitavasti oppijoiden yksilöllisiä tarpeita ja meneillään olevan työn tila.

Väitöskirjassa myös kerrotaan, että suositusta noudattamalla opettaja voi tarkoituksenmukaistaa ohjaustaan ja käyttää paremmin oppilaan opiskelua edistävää ohjaustyölä. Suositukset siis tuovat esille, kuka on vastuussa toiminnasta, miten kannattaa toimia ja millaisia tekijöitä on tarpeen huomioida. Väitöskirjassa myös kerrotaan, mihin suositusta noudattamalla voidaan vaikuttaa. Nämä tekijät tukevat suositusten käytettävyyttä.

Jos suositusten käytettävyyden ajatellaan paranevan, kun ne on esitetty lukijan hyvin osamalla kielellä, vähenee tutkimuksen aineiston all inclusive -väitöskirjojen määrä. Aineistossa oli all inclusive -väitöskirjoja suomea hyvin osaaville kaksi ja englantia hyvin ymmärtäville kuusi. Näissä kaikissa oli huomioitu suositusten kannalta oleelliset asiat väitöskirjan rakenteessa, suositusten esittämistavassa ja väitöskirjan kiellessä.

Pohdinta ja johtopäätökset

Tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan arvioida mahdollisina vaikutuksina (ex ante) tai tutkimuksen toteuttamisen jälkeen (ex post) (esim. Muhonen 2021; Muhonen & Tellmann 2021). Tässä tutkimuksessa tarkastelimme tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta

väitöskirjoissa esitettyjen suositusten kautta. Tutkimuksen tuloksiin perustuvien suositusten esittämistä voidaan perustella tulosten käytettävyyden parantamisella, jolloin suositukset edistävät osaltaan tutkimuksen ex post vaikutuksia (ks. Muhonen 2021).

Kuten Muhonen (2021) tuo ilmi, usein vaikuttavuuden arviointi yksittäisen tutkimuksen tai väitöskirjan kohdalla voi olla haastavaa tai käytännössä jopa mahdotonta. Tutkimuksen vaikuttavuus voi ilmetä vasta vuosien tai vuosikymmenten jälkeen tulosten julkaisemisesta. Vaikka tietty asia tai yhteiskunnallinen päätös

KUTEN MUHONEN (2021) TUO ILMI, USEIN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI YKSITTÄISEN TUTKIMUKSEN TAI VÄITÖSKIRJAN KOHDALLA VOI OLLA HAASTAVAA TAI KÄYTÄNNÖSSÄ JOPA MAHDOTONTA. TUTKIMUKSEN VAIKUTTAVUUS VOI ILMETÄ VASTA VUOSIEN TAI VUOSIKYMMENTEN JÄLKEEN TULOJEN JULKAISEMISESTA.

olisikin ehdotettu väitöstutkimuksessa ja tieto olisi helposti saatavilla, poliittisia tai yhteiskunnallisia jatkotoimia ei välttämättä toteuteta niiden mukaan. Perustavanlaatuiset tai pienetkin muutokset varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa ovat usein epäsuoria tai hajanaisia ja niiden toteuttaminen on usein asteittaista. Tutkimustiedolla ei välttämättä saada aikaan

mitään muutosta ja päätökset tehdään olemassa olevan tutkimuksen suosituksista huolimatta tai niistä riippumattomasti. Tutkimuksen vaikuttavuus voi kuitenkin lisääntyä, jos tutkijat edistävät sitä vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan toimijoiden ja päättäjien kanssa. (Ks. Muhonen 2021; Muhonen & Tellmann 2021.) Väitöskirjojen tulosten esittämisessä oleellista on, miten ne saavuttavat ympäröivän yhteiskunnan toimijat ja päättäjät sekä erityisesti väitöskirjan aiheesta kiinnostuneen kohderyhmän, minkä seuraamisessa on vielä kehitettävää (esim. Rantala 2019).

Tässä tutkimuksessa rakensimme ymmärrystä siitä, millaisia ovat ne väitöskirjaan liittyvät rakenteelliset ja suositustapaan liittyvät tekijät, jotka voivat edistää väitöskirjatutkimusten tulosten ja niihin perustuvien suositusten käytettävyyttä. Näihin ja muihin tieteelliseen kirjoittamiseen liittyviin asioihin tulee kiinnittää huomiota myös tutkijakoulutuksessa (Kitch & Fonow 2012). Helpointa lukijalle on, jos väitöskirjoissa on oma

luku tai muu selkeä rakenne suositusten löytämiseksi ja että suosituksissa selvästi kerrotaan, mitä kenenkin kannattaa tehdä seuraavaksi. Väitöskirjojen käytettävyyttä helpottaa myös se, että se on kirjoitettu lukijan omalla äidinkielellä. Valtaosa (75 %) tämän tutkimuksen aineistona olevista väitöskirjoista on kirjoitettu englanniksi (vrt. Atjonen ym. 2020, 133), mikä voi vaikeuttaa väitöskirjojen suositusten käytettävyyttä suomalaisessa varhaiskasvatuksessa ja esi- ja perusopetuksessa. Jos väitöskirjojen suositusten käytettävyyttä ja niiden yhteiskunnallista vaikuttavuutta halutaan edistää, kannattaa myös väitöskirjojen julkaisukieltä tarkastella.

Julkaisukielen lisäksi väitöskirjan julkaisumuoto voi vaikuttaa siihen, miten helposti tutkimuksen tulokset ja mahdolliset suositukset ovat saavutettavissa. Artikkelimuotoisella väitöskirjalla on monografiaan verrattuna monia etuja sekä tutkijalle että yliopistoille (Hannukainen & Brunila 2017). Suurin osa (81 %) tämän tutkimuksen aineistona olevista väitöskirjoista oli artikkeliväitöskirjoja (vrt. Atjonen ym. 2020, 134). Väitöskirjojen suositusten käytettävyyden kannalta lukijalle saattaa olla haastavaa, jos suosituksia on artikkeliväitöskirjojen artikkeleissa, eikä niitä ole koottu väitöskirjan yhteenveto-osaan. Tällöin suosituksia voi jäädä löytymättä. Väitöskirja-artikkeleiden pohjalta kirjoitetut varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen toimijoille suunnatut artikkelit esimerkiksi ammattilehdissä ja yleistajuisissa julkaisuissa voisivat helpottaa suositusten löytämistä ja käyttöönottoa.

Väitöskirjan yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioitaessa on muistettava, että suositusten esittäminen tai mikään suosituksen esittämistapaan liittyvä asia ei vielä yksinään takaa vaikuttavaa väitöskirjaa. Väitöskirjojen vaikuttavuudesta sepitetään myös niin sanottuja vaikuttavuustarinoita, sillä niin kuuluu nykyisessä tutkimuspolitiikassa tehdä. Suorituskeskeiseen kulttuuriin sisältyy olennaisesti seipiteellinen kielenkäyttö (fabrica-

tion). Seipiteissä on kyse tällaisten organisaatioiden ja niissä toimivien yksiköiden, ryhmien ja yksilöiden esityksistä omasta toiminnastaan. Seipiteillä ei tavoitella niinkään totuutta, vaan sitä, mikä näyttää ja kuulostaa hyvältä. (Ball 2003, 224; Rinne 2016; Rinne 2019, 462.)

Väitöskirjojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tarkastelussa on huomioitava myös tulosten käytettävyyteen liittyvien tekijöiden välisiä suhteita. Yliopistojen ja eri tiedekuntien väitöskirjoja koskevat ohjeet ovat vaihtelevia, minkä vuoksi väitöskirjatutkijan voi olla mahdotonta esittää suositukset vaikuttavuuden kannalta parhaalla mahdollisella tavalla eli tutkija ei välttämättä pysty hyödyntämään erilaisia tehostekeinoja, kuten lihavoitinta tai taulukkoa, tai ei voi esittää suosituksia selkeästi nimetyssä omassa luvussa. Lisäksi lukijoiden vaihteleva akateemisen kielen tuntemus voi hankaloittaa sekä suositusten löytämistä väitöskirjasta että niiden käytettävyyttä esimerkiksi omassa työssä.

Seuraavaksi esitämme tutkimuksemme tuloksiin perustuvana johtopäätöksenä hyvän suositustavan tarkistuslistan, johon on koottu väitöskirjan tulosten ja suositusten käytettävyyttä edistäviä tekijöitä tämän tutkimuksen pohjalta.

Ehdotamme väitöskirjatutkijalle pohdittavaksi seuraavia seikkoja:

- Esitä (aina kun mahdollista) tutkimustuloksiin perustuvia suosituksia, jotka ovat hyödynnettävissä käytännön työssä tai jatkotutkimuksessa.
- Jos et voi antaa selkeitä tuloksiin perustuvia suosituksia, perustele, miksi se ei ole mahdollista. Tällainen voi olla esimerkiksi tilanne, jossa suosituksen perusteeksi ei ole vielä riittävästi tutkimusta.
- Sijoita suositukset erilliseen lukuun tai alalukuun, joka on otsikoitu sisältöä kuvaavaksi, kuten ”Käytännön suositukset” tai ”Kehittämisehdotukset”.

- Helpota suositusten löytämistä ja käytettävyyttä käyttämällä tehostekeinoja, kuten tekstin lihavoitinta, taulukkoa tai kuvia.
- Kirjoita suositukset niin, että ne ovat mahdollisimman konkreettisia ja ne ohjaavat suosituksen toteuttamiseen tai käytäntöön viemiseen.
- Kerro keiden tai minkä tahon tulee viedä suositus käytäntöön ja miten.
- Perustelee, miksi suosituksen mukaisesti kannattaa toimia ja mitä siitä voi parhaimmillaan seurata.
- Pohdi, mikä julkaisukieli tavoittaa parhaiten väitöskirjan aiheesta kiinnostuneet lukijat ja tukee väitöskirjassa esitettyjen suositusten käytettävyyttä parhaiten.
- Julkaise väitöskirjasi tuloksiin perustuvia suosituksia myös ammattilehdissä ja yleis-tajuisissa julkaisuissa.

Väitöskirjatutkimuksessa esitetty suositus on vasta ensimmäinen mutta tärkeä askel tutkimuksen vaikuttavuuden tiellä. Jos suositusta ei ole esitetty tai se on epäselvä ja vaikeasti löydettävä, on tutkimuksen vaikuttavuus jo lähtökohdiltaan hauras. Kiinnittämällä huomiota väitöskirjatutkimusten tulosten ja niihin perustuvien suositusten esittämistapaan tieteellinen jatkokoulutus voi toimia tohtorintutkintojen valmistamisen lisäksi nykyistä merkittävämpänä välineenä yhteiskunnassa hyödynnettävän tiedon tuottamiselle. Väitöskirjatutkimuksissa esitettyjen suositusten nykyistä parempi käytettävyys yliopiston ulkopuolisessa työelämässä voisi laajentaa tohtorikoulutuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä parantaa väitelleiden työllistymistä yliopistojen ulkopuolelle. Väitöskirjatutkimusten suositusten aikaansaaman muutoksen ja kehityskulkujen osoittaminen edellyttää vaikuttavuuden tutkimista sekä työelämän että päätöksenteon eri konteksteissa.

Vaikka väitöskirja olisi kirjoitettu huolellisesti vastaamaan tutkimuksen hyödynnettävyyden tarpeita työelämässä, se ei vielä takaa tulosten viemistä käytännön toimintaan ja päätöksentekoon. Akateemisen tohtorikoulutuksen ja yliopiston ulkopuolisen työelämän välistä yhteyttä voidaan-

kin vahvistaa tutkimalla jatkossa, miten erilaiset työelämäsidonnaiset tekijät, kuten työpaikan toimintakulttuuri ja organisatoriset rakenteet, ovat yhteydessä väitöskirjatutkimusten hyödyntämiseen ja suositusten käyttöönottoon. Jatkotutkimusta tarvitaan myös sen selvittämiseksi, millaisilla keinoilla väitöskirjoissa esitetyt suositukset leviävät yhteiskunnalliseen käyttöön ja miten väitöskirjojen tuloksia voidaan hyödyntää työelämän eri toimintaympäristöissä. ■

Kiitämme TtT Pia Suvivuota avusta tutkimuksen suunnittelussa sekä FM Petra Heikkistä ja KM Anniina Eklöfiä avusta aineiston keruussa

Lähteet

- AARNIKOIVU, M. (2020). Lectio: Tohtorikoulutus sosiaalisena toimintana: Miten muuttaa syvään juurtuneita rakenteita ja käytänteitä? *Tiedepolitiikka* 45(3), s. 34–37.
- ALILA, K. & PARRILA, S. (2011). Lapsen arki ja vuorovaikutus varhaiskasvatuksessa: Katsaus varhaiskasvatuksen väitöskirjoihin vuosina 2006–2010. Oulu: Ediva.
- ATJONEN, P., HUUSKO, M., NIUKKO, S. & PERÄLÄ-LIT-TUNEN, S. (2020). Vuosina 2010–2016 julkaistujen kasvatustieteellisen alan väitöskirjojen rakenteellinen tarkastelu. *Kasvatus* 51(2), s. 130–142.
- BALL, S. J. (2003). The teacher's soul and the terrors of performativity. *Journal of Education Policy* 18(2), s. 215–228.
- BAUER, M. W. (2000). Classical Content Analysis: A Review. Teoksessa M.W. Bauer & G. Gaskell (toim.) *Qualitative Research with Text, Image and Sound: A Practical Handbook for Social Research*. Lontoo: Sage, s. 131–151.
- BOWEN, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative Research Journal* 9(2), 27–40. <https://doi.org/10.3316/QRJ0902027>
- DILL, D., MITRA S., JENSEN, H., LEHTINEN, E., MÄKELÄ, T., PARPALA, A., POHJOLA, H., RITTER, M. & SAARI, S. (2006). PhD training and the knowledge-based society: An evaluation of doctoral education in Finland. Publications of the Finnish Higher Education

- Evaluation Council 1.
- ETZKOWITZ, H. & LEYDESDORFF, L. (1997). Introduction: Universities in the Global Knowledge Economy. Teoksessa H. Etzkowitz & L. Leydesdorff (toim.) *Universities and the Global Knowledge Economy: A Triple Helix of University-industry-government Relations*. Lontoo: Pinter, s. 1–8.
- FORSBERG, H., KURONEN, M. & RITALA-KOSKINEN, A. (2017). Toppuuttelua, kannustamista ja kehittämistarpeita: Jatko-opiskelijoiden rekrytointi ja väitöskirjojen luonne sosiaalityön professorien kuvaamana. Teoksessa R. Enroos, M. Mäntysaari & S. Ranta-Tyrkkö (toim.) *Mielekäs tutkimus - Näkökulmia sosiaalityön tutkimuksen missioihin*. Tampere: Suomen Yliopistopaino, s. 41–68.
- FRIMAN, M., RAUHALA, P. & KANTOLA, M. (2020). Ammattikorkeakoulujen toimintaperusta tutkimuksen silmin. Teoksessa J. Kallunki, T. Saarinen, & T. Siekinen (toim.) *Yhdistys, tutkimus, tutkijuus. Korkeakoulututkimuksen seura 20 vuotta*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, s. 57–74.
- GIBBONS, M. (1999). Science's New Social Contract with Society. *Nature* 402 (6761), s. C81–C84.
- GIBBONS, M., LIMOGES, C., NOWOTNY, H., SCHWARTZMANN, S., SCOTT, P. & TROW, M. (1994). *The New Production of Knowledge. The Dynamics of Science and Research in Contemporary Societies*. Lontoo: Sage.
- GRINGERI, C., BARUSCH, A. & CAMBRON, C. (2013). Examining foundations of qualitative research: A review of social work dissertations, 2008–2010. *Journal of Social Work Education* 49(4), s. 760–773.
- HANNUKAINEN, K. & BRUNILA, K. (2017). "Jokainen verissä päin sitä omaa edistää". *Tutkijakoulutus, tieto ja tutkijuus tietokapitalismissa*. *Aikuiskasvatus* 38(2), s. 96–107.
- HAUTAMÄKI, A., STÄHLE, P., OKSANEN, K. & TUKIAINEN, T. (2016). Vaikuttavaa tutkimusta – Kokeiluehdotuksia tutkimuksen vaikuttavuuden ja kaupallistamisen edistämiseksi. *Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja*. Innovaatio 2.
- HOLBROOK, J. (2010). A report on the quality of PhD theses in education within Estonia. https://issuu.com/eduko/docs/quality_of_phd_theses_in_education. Luettu 17.3.2022.
- HORTON, E. G. & HAWKINS, M. (2010). A content analysis of intervention research in social work doctoral dissertations. *Journal of Evidence-Based Social Work* 7(5), s. 377–386.
- JUSSILA, H. (2014). Päätöksenteon tukena vai hyllyssä pölyttymässä? Sosiaalipoliittisen tutkimustiedon käyttö eduskuntatyössä. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 121. Helsinki: Kelan tutkimusosasto.
- KAUKONEN, E. (2003). Yliopiston yhteiskuntasuhde ja akateeminen tieteenharjoitus. Teoksessa H. Melin & J. Nikula (toim.) *Yhteiskunnallinen muutos*. Tampere: Vastapaino, s. 109–120.
- KITCH, S. & FONOW, M. (2012). Analyzing women's studies dissertations: Methodologies, epistemologies, and field formation. *Signs: Journal of Women in Culture and Society* 38(1), s. 99–126.
- KIVIRAUMA, J. (1998). Sivistyshistoriaa, faktoreita ja tulkintaa – Suomalaiset väitöskirjat 1900-luvulla. *Kasvatus* 29(1), s. 13–22.
- KNORR, K. (1976). Policy-makers use of social science knowledge: symbolic or instrumental? Institute for Advanced Studies: Research memorandum.
- KRIPPENDORF, K. (2019). *Content analysis: an introduction to its methodology*. Fourth edition. Los Angeles: Sage.
- LAAKSO, L. (2017) Tutkijakoulutuksen hyödystä ja hyödyntämisestä. *Pääkirjoitus*. *Tieteessä tapahtuu* 35(2), s. 1–2.
- LAPSISTRATEGIA (2021). <https://www.lapsenoikeudet.fi/kampanja/lapsistrategia/>. Luettu 17.3.2022.
- MARTIN, B. R. (2003). *The Changing Social Contract for Science and the Evolution of the University*. Teoksessa A. Geuna, A. J. Salter & W. E. Steinmueller (toim.) *Rethinking the Rationales for Funding and Governance*. Edward Elgar, s. 7–29.
- MCCULLOCH, G. (2011). Historical and documentary research in education. Teoksessa L. Cohen, L. Manion & K. Morrison (toim.) *Research Methods in Education*. Abingdon: Routledge, s. 248–255.
- MUHONEN, R. (2015). Yhteiskuntatieteet ja tutkimuksen moninainen vaikuttavuus. Teoksessa *Vastuullinen ja vaikuttava*. *Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 13, s. 101–118.
- MUHONEN, R. (2021). Tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin haasteet. *Vastuullinen tiede, blogi* 23.3.2021. <https://vastuullintiede.fi/>

- jatkokaytto/tutkimuksen-yhteiskunnallisen-vaikutavuuden-arvioinnin-haasteet. Luettu 17.3.2022.
- MUHONEN, R. & TELLMANN, S. (2021). Challenges of reporting societal impacts for research evaluation purposes – case of sociology. Teoksessa T. C. E. Engels & E. Lulczycki (toim.) *Handbook on Research Assessment in the Social Sciences*. Edward Elgar Publishing, s. 335–349.
- MUHONEN, R. & VUOLANTO, P. (2020). Suomalainen yliopistoihin kohdistuva korkeakoulututkimus väitöskirjojen valossa. Teoksessa J. Kallunki, T. Saarinen, & T. Siekkinen (toim.) *Yhdistys, tutkimus, tutkijuus. Korkeakoulututkimuksen seura 20 vuotta*. Jyväskylä: Koulutuksen tutkimuslaitos, s. 36–56.
- NEITTAANMÄKI, P. (2020). Tutkimusrahoitusta ja tutkijankoulutusta uudistettava. *Tiedepolitiikka* 45(3), s. 7–18.
- NIEMI, H., AITTOLA, H., HARMAAKORPI, V., LASSILA O., SVÄRD, S., YLIKARJULA, J., HILTUNEN, K. & TALVINEN, K. (2011). Tohtorikoulutuksen rakenteet muutoksessa - Tohtorikoulutuksen kansallinen seuranta-arviointi. *Korkeakoulujen arviointineuvoston julkaisuja* 15.
- NIINILUOTO, I. (2015). Yliopistot ja ammattikorkeakoulut yhteiskunnallisina vaikuttajina: yhteenveto. Teoksessa *Vastuullinen ja vaikuttava. Tulokulmia korkeakoulujen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 13, s. 13–32.
- OKM (2021). Tohtorit yhteiskuntaa uudistamassa – monipuolistuvat tutkijanurat. Tutkijanurakysymyksiä käsittelevän työryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 37.
- PEDERSEN, D.B. (2020). Research Impact and Quality Assessment Beyond Bibliometrics. Artikkelissa T. Beiner, P. van den Besselaar, J. Jacquemin, D. B. Pedersen, I. Rafols, G. Sivertsen & J. Zrałek. *Evaluating the Social Sciences and Humanities in Context – a Discussion Paper*. *Constitutional Law Review*. 3(55), s. 153–175.
- RANTALA, T. (2019). Operational level performance measurement in university-industry collaboration. *Acta Universitatis Lappeenrantaensis* 888.
- RAUHALA, P., KANTOLA, M., FRIMAN, M. & HUTTULA, T. (2016). Ammattikorkeakoulutus tutkimuksen kohteena. *Tiedepolitiikka* 41(3), s. 57–68.
- RINNE, R. (2016). Yliopiston luhistuneet unelmat ja kadotettu autonomia. *Tiedepolitiikka* 41(4), s. 23–32.
- RINNE, R. (2019). Suomalaisen yliopiston tila: Rahan, vallankäytön ja hallinnan uudet muodot. Teoksessa H. Nori, H. Laalo & R. Rinne (toim.) *Kohti oppimisyhteiskuntaa: Koulutuspolitiikan uusi suunta ja korkeakoulutuksen muuttuva maisema*. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta julkaisusarja A:217, 451–483.
- ROTHWELL, D. W., LACH, L., BLUMENTHAL, A. & AKESON, B. (2015). Patterns and trends of Canadian social work doctoral dissertations. *Journal of Teaching in Social Work* 35(1–2), s. 46–64.
- SAARINEN, J. (2006). Vuosina 1994–2004 julkaistujen kasvatustieteellisen alan väitöskirjojen analyysia. <https://docplayer.fi/21204214-Jaana-saarinen-raportti-liite-3-jyvaskylan-yliopisto-7-2-2006-vuolina-1994-2004-julkaistujen-kasvatustieteellisen-alaan-vaitoskirjojen-analyysia.html>. Luettu 17.3.2022.
- STEWART, T. R. (2020). Valtiotieteen tohtorit ja yhteiskunnallinen vuorovaikutus. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 154.
- STM (2019). Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE), loppuraportti. Sosiaali- ja terveysministeriö. https://stm.fi/documents/1271139/4067344/LAPE_karkihanke_loppuraportti_2019.pdf/87d61c67-cf44-75a7-7d4f-cc5d0b258b8c/LAPE_karkihanke_loppuraportti_2019.pdf. Luettu 17.3.2022.
- STOLT, M., TUOMI, J., SALMINEN, L., SUHONEN, R., KOSKINEN, S., VIERULA, J. & LEINO-KILPI, H. (2018). Suomalaisen hoitotieteen kolme ensimmäistä vuosikymmentä: analyysi väitöskirjojen tiivistelmistä vuosina 1984–2015. *Hoitotiede* 30(1), s. 3–14.
- STOLTE-HEISKANEN, V. (1988). Tiedepolitiikan vaiheet ja tieteen asema yhteiskunnassa. Tiede, kriittisyys, yhteiskunta. Näkökulmia ja taustoja tieteen käyttösuhteeseen. Tampereen yliopiston aluetieteen laitos. Sarja A, 9.
- THL (2021). Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE). <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->. Luettu 17.3.2022.
- TUOMI, J. & SARAJÄRVI, A. (2019). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- VIERULA, J., STOLT, M., SALMINEN, L., LEINO-KILPI, H.

& TUOMI, J. (2016). Nursing education research in Finland - A review of doctoral dissertations. Nurse Education Today 37, s. 145–154.

VIPUNEN (2019). Opetushallinnon tilastopalvelu. <https://vipunen.fi/fi-fi/> . Luettu 17.3.2022.
YLIOPISTOLAKI 24.7.2009/558.